

פתרון הבחינה באזרחות רפורמה 30% תשע"ח, 2018

שאלון: 34282

מוגש ע"י צוות המורים של High-Q Global

הערות:

1. תשובות המוצגות כאן הן בגדר הצעה לפתרון השאלון.
2. תיתכנה תשובות נוספות, שאינן מוזכרות כאן, לחלק מהשאלות.
3. חלק מהתשובות הן בנקודות בלבד, על הנבחן לפרט את הדברים.

1. הצג- עקרון הפרדת רשויות – במדינה הדמוקרטית קיימות שלוש רשויות שלטוניות המופרדות זו מזו. הרשות המחוקקת, הרשות המבצעת והרשות השופטת. עיקרון הפרדת הרשויות נועד: להגביל את השלטון ע"י פיזור מוקדי הכוח של השלטון במדינה, לרסן ולאזן בין הרשויות ולהבטיח את חירויות המיעוט, האדם והאזרח מפני עריצות השלטון ולהבטיח את תפקודה ויעילותה של המערכת השלטונית כולה.

בסס- "בעתירה שהוגשה לבג"ץ נגד החוק נטען כי דרך קבלת החוק הייתה פגומה ולכן יש לבטלו. בג"ץ קיבל טענה זו ופסל את החוק".

הסבר- עקרון הפרדת הרשויות בא לידי ביטוי בקטע בכך שהוגשה עתירה לרשות השופטת כנגד הרשות המחוקקת. הרשות השופטת קיבלה את העתירה ומימשה את עקרון הפרדת הרשויות בכך שריסנה ואיזנה את הרשות המחוקקת.

2. הצג- הכנסת מייצגת את העם כיוון שהבחירות בישראל הן לכנסת, והכנסת בוחרת את הממשלה, ויכולה להביא לסיום כהונתה. הבחירות בישראל הן ארציות-רשימתיות-יחסיות וככאלה כל מפלגה שעברה את אחוז החסימה מיוצגת בכנסת. בכנסת יש מגוון של מפלגות דעות וזרמים פוליטיים, וככזו היא מייצגת באופן פלורליסטי את מגוון החברה הישראלית.

בסס: רוב השופטים שדנו בעתירה טענו שהליך החקיקה במקרה זה הוליד חוק פגום, משום שלחברי הכנסת לא ניתנה הזדמנות נאותה לבטא את העמדות המגוונות של הציבור. נוסף על כך, אם חוק זה ייחשב לא ראוי בעיני הציבור, עלולה להיפגע הלגיטימיות של הכנסת לחוקק חוקים – לגיטימיות שנובעת מהיות הכנסת הגוף הנבחר של אזרחי ישראל והשליחה שלהם לניהול ענייני המדינה.

הסבר: גם בפסילה של בג"ץ את החוק הנימוק הוא לא בעליונות הרשות השופטת על הכנסת, אלא בהמשך הלגיטימיות של הכנסת לחוקק חוקים בעיני הציבור. בג"ץ מבקר את ההליך שבו בוצע החוק, אך אינו סותר את העיקרון שתפקיד הכנסת לייצג את העם.

העובדה שפקידי האוצר דחקו בחברי הכנסת לחוקק את החוק במהירות, פגעה בעיקרון שחברי הכנסת, כנבחרים העם, לא היו מעורבים מספיק בחקיקת החוק.

3. הצג: ביקורת שיפוטית היא ביקורת של הרשות השופטת על התנהלות לא תקינה לכאורה של הרשות המבצעת או של הרשות המחוקקת. בית המשפט העליון בשבתו כבג"צ הוא הערכאה הגבוהה ביותר לביקורת על השלטון.

בס"ס: "רוב השופטים שדנו בעתירה טענו שהליך החקיקה במקרה זה הוליד חוק פגום, משום שלחברי הכנסת לא ניתנה הזדמנות נאותה לבטא את העמדות המגוונות של הציבור. נוסף על כך, אם חוק זה ייחשב לא ראוי בעיני הציבור, עלולה להיפגע הלגיטימיות של הכנסת לחוקק חוקים — לגיטימיות שנובעת מהיות הכנסת הגוף הנבחר של אזרחי ישראל והשליחה שלהם לניהול ענייני המדינה. לדעתי, פסיקת בג"ץ במקרה זה היא פסיקה אקטיביסטית".

הסבר: בקטע המתואר בג"צ מבקר את הרשות המחוקקת (הכנסת), בכך שהיא חוקקה חוק בהליך לא ראוי, שמנע דיון במגוון הדעות בכנסת שאמורה לייצג את הציבור. בג"צ אף מכנה את החוק כ"פגום". כותב המאמר טוען שמדובר בשפיטה אקטיביסטית של בג"צ במקרה זה, כלומר, באקטיביות ובהתערבות משמעותית לגבי הביקורת שהוא משמיע כלפי הרשות המחוקקת.